

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΕΡΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ (Σεπτέμβριος 2006)

Συγγραφέας: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Συγγραφέας: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΝΤΖΑΒΙΔΗΣ

Συγγραφέας: ΣΟΦΙΑ ΤΣΙΑΟΥΣΗ

I. Η διεθνής έννομη τάξη και η βιομηχανική ατυχηματική ρύπανση

Οι διασυνοριακές περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός σοβαρού βιομηχανικού ατυχήματος παραμένουν πάντοτε ένα σημαντικό και ταυτόχρονα επίκαιρο θέμα προβληματισμού τόσο σε νομικό όσο και πολιτικό επίπεδο. Φαίνεται ότι, παρά το συνεχή εμπλουτισμό του σχετικού πεδίου με νέες πράξεις, η διεθνής έννομη τάξη δεν έχει κατορθώσει μέχρι στιγμής να προσφέρει τη δέουσα ασφάλεια στο ευρύ κοινό.

Feyzin (Γαλλία 1966), Flixborough (Ηνωμένο Βασίλειο 1974), Seveso (Ιταλία 1976)[\[1\]](#), Three Mile Island (Η.Π.Α. 1978), Mexico City (Μεξικό 1984), Bhopal (Ινδία 1984), Basel (Ελβετία 1986), Sandoz (Βασιλεία Ελβετίας 1986)[\[2\]](#) και Nantes (Γαλλία 1987)[\[3\]](#) είναι τοπωνύμια που αναμοχλεύουν αναμνήσεις μεγάλων περιβαλλοντικών ατυχημάτων με ανυπολόγιστες οικολογικές συνέπειες. Πολλά από αυτά συνέβησαν δυστυχώς στην επικράτεια κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προκάλεσαν γενική αγανάκτηση στους κύκλους της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Ταυτόχρονα, υπογράμμισαν με δραματικό τρόπο την ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμών απορρύπανσης και αποκατάστασης των καταστροφών του περιβάλλοντος, που δυστυχώς ελλείπουν[\[4\]](#). Τέτοιας έκτασης βιομηχανικά ατυχήματα θεωρήθηκαν και ως αφορμή για την καλλιέργεια ενός νέου διεθνούς κλίματος περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης αλλά και της ενίσχυσης του διεθνούς και κοινοτικού δικαίου με συμβάσεις και λοιπές νομικές πράξεις (π.χ. κοινοτικές οδηγίες).[\[5\]](#) Πάντως, οι παραπάνω εξελίξεις ίσως δεν έχουν πείσει τη διεθνή κοινή γνώμη για το κατά ποσό παρήγαγαν αποτελεσματικά

μέτρα, που επιφέρουν αυστηρές, αλλά κυρίως σωφρονιστικού χαρακτήρα κυρώσεις στους «παραβάτες».

Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, παρά την παρακολούθηση των εξελίξεων που έχουν σημειωθεί και την ενσωμάτωση των σχετικών νομικών πράξεων στο ελληνικό δίκαιο, δεν έχουν αποτραπεί παντελώς τα βιομηχανικά ατυχήματα, όπως εκείνα:

- στις εγκαταστάσεις των διυλιστηρίων της ΠΕΤΡΟΛΑ (Ελευσίνα 1992), και
- στην προβλήτα φορτοεκφόρτωσης ΕΚΟ (Θεσσαλονίκη, 1998)[\[6\]](#).

Πρέπει, πάντως, να σημειώσουμε ότι βιομηχανικά ατυχήματα που συνέβησαν στο εσωτερικό της ελληνικής επικράτειας δεν έχουν απασχολήσει γειτονικά κράτη, προκαλώντας οικολογικές αταξίες στο εσωτερικό τους.

Σήμερα λοιπόν, η ανάγκη για ολοκληρωμένη περιβαλλοντική προστασία από κινδύνους τέτοιων ατυχημάτων, παρά τα όποια βήματα που σημειώθηκαν, δεν έχει ουσιαστικά απαντηθεί. Φυσικό περιβάλλον και αστικές περιοχές απειλούνται ακόμη από βιομηχανικές εγκαταστάσεις και λοιπές μονάδες μεγάλης επικινδυνότητας που σαν τεράστιες νάρκες περιμένουν το λανθασμένο πάτημα κάποιου για να εκραγούν[\[7\]](#).

Η γένεση και η ταχύτερη εξέλιξη των μέσων ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για την προστασία του περιβάλλοντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν ως αποτέλεσμα τη θέσπιση διεθνών νομικών, πράξεων, όπως ήδη προαναφέρθηκε, οι οποίες διέπουν, μεταξύ άλλων, και τα φαινόμενα διασυνοριακής ρύπανσης. Στις πράξεις αυτές συγκαταλέγονται συμβάσεις οικουμενικής εμβέλειας, περιφερειακού χαρακτήρα -διμερείς ή πολυμερείς- αλλά και συμβάσεις που έχουν συνομολογηθεί υπό την αιγίδα διεθνών οργανισμών. Το διεθνές αυτό συμβατικό έργο αποβλέπει στην ικανοποίηση τριών στόχων:

Πρώτον, στη συγκρότηση συγκεκριμένων θεσμικών μηχανισμών και διαδικασιών.

Δεύτερον, στην ενιαιοποίηση των εθνικών δικαιικών συστημάτων αποτροπής ρυπογόνων φαινομένων με επιπτώσεις πέραν των εθνικών ορίων.

Τρίτον, στην κατοχύρωση του δικαιώματος της ελεύθερης πρόσβασης στις πληροφορίες, που αφορούν σε περιπτώσεις ατυχηματικής ρύπανσης διασυνοριακής εμβέλειας και έχουν αιτηθεί από οποιοδήποτε πολίτη είτε του κράτους παραγωγού της ρύπανσης είτε του κράτους αποδέκτη.

Ως αφετηρία στην εξελικτική πορεία του δικαίου της προστασίας του περιβάλλοντος θεωρείται αναμφίβολα η Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης για το ανθρώπινο περιβάλλον (1972)[8], στο πλαίσιο της οποίας υιοθετήθηκαν ορισμένες θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου του περιβάλλοντος, που κατοχυρώνουν το σεβασμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών ως προς την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων τους αλλά και την υποχρέωσή τους να σέβονται την οικολογική αρτιότητα των υπολοίπων εταίρων τους στο πλαίσιο της οργανωμένης διεθνούς κοινότητας.

Αξιοσημείωτοι σταθμοί στην παραπάνω πορεία μπορούν να θεωρηθούν και ορισμένες συμβάσεις οικουμενικής εμβέλειας, όπως είναι η Σύμβαση για τη διασυνοριακή ρύπανση σε μεγάλη απόσταση (υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, Γενεύη, 13 Νοεμβρίου 1979), η οποία συμπληρώνεται από μια σειρά Πρωτοκόλλων: της Γενεύης (28 Σεπτεμβρίου 1984)[9], της Σόφιας (31 Οκτωβρίου 1988)[10], του Όσλο (14 Ιουνίου 1994)[11], του Aarhus (24 Ιουνίου 1998)[12] και του Γκέτενμπουργκ (30 Νοεμβρίου 1999)[13]. Στην ίδια ομάδα συμβάσεων συγκαταλέγονται η Σύμβαση για το Νέο Δίκαιο της Θάλασσας (Montego Bay, 1982) -όπου μάλιστα ενσωματώνεται η αρχή XXI της Διακήρυξης της Στοκχόλμης-, η Σύμβαση για τον έλεγχο των διασυνοριακών μετακινήσεων επικίνδυνων αποβλήτων (Βασιλεία, 22 Μαρτίου 1989), η Σύμβαση για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της ρύπανσης στο διασυνοριακό περιβάλλον (Esroo, 25 Φεβρουαρίου 1991 υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών) αλλά και η Σύμβαση για τις διασυνοριακές επιπτώσεις των βιομηχανικών ατυχημάτων που υπογράφηκε στο Ελσίνκι στις 17 Μαρτίου 1992[14]. Η τελευταία μάλιστα προσέλκυσε και το ερευνητικό μας ενδιαφέρον, ενώ τα πορίσματά της κατατίθενται στο παρόν άρθρο. Σε αυτές μπορούν να προστεθούν και δύο άλλες συμβάσεις, που εκτιμώνται ως προσπάθειες εξισορρόπησης της αδυναμίας της διεθνούς κοινότητας να αντιμετωπίσει προληπτικά περιπτώσεις σοβαρής ατυχηματικής ρύπανσης όπως εκείνη του Τσέρνομπιλ (26 Απριλίου 1986). Πρόκειται για τη Σύμβαση σχετικά με την άμεση ενημέρωση για προκληθέν πυρηνικό ατύχημα (26 Σεπτεμβρίου 1986) και τη Σύμβαση σχετικά με την παροχή άμεσης αρωγής σε

περιπτώσεις πυρηνικών ατυχημάτων, που υπογράφηκε την ίδια ημερομηνία.

Στην κατηγορία των διεθνών συμβάσεων περιφερειακής εμβέλειας, που συνδέονται με το υπό μελέτη αντικείμενο, πρώτιστης σημασίας θεωρείται το *συμβατικό σύστημα περί προστασίας του ποταμού Ρήνου*. Το σύστημα αυτό είναι προϊόν της επιρροής επί των κρατών της περιοχής της Διεθνούς Επιτροπής για την προστασία του Ρήνου κατά της ρύπανσης. Η ιδρυτική πράξη αυτού του συστήματος είναι ένα σύμφωνο που υπογράφηκε στη Βέρνη (29 Απριλίου 1963) από τη Γαλλία, την Ολλανδία, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, την Ελβετία και το Λουξεμβούργο. Τρεις άλλες συνθήκες, που υπογράφηκαν στη Βόννη στις 3 Δεκεμβρίου 1976, έρχονται να συμπληρώσουν το σχετικό θεσμικό puzzle και να παρέχουν προστασία στα συμβαλλόμενα μέρη σχετικά με τα εξειδικευμένα πεδία που διέπουν. Το συμβατικό αυτό σύστημα ανανεώθηκε με την υπογραφή μιας νέας σύμβασης (Βόννη, 12 Απριλίου 1999) που διέπει την προστασία της βιώσιμης ανάπτυξης στο οικοσύστημα της περιοχής[15]. Ανάλογες συμβάσεις υπογράφηκαν και για τα οικοσυστήματα των ποταμών Όντερ (Βρόκλαβ, 11 Απριλίου 1996)[16], Δούναβη (Σόφια, 29 Ιουνίου 1994)[17] και Έλβα (Μαγδεμβούργο, 8 Οκτωβρίου 1990)[18].

Στην κατηγορία των σχετικών διμερών συνθηκών μπορούμε να αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένες, οι οποίες παρουσιάζουν διεθνές νομικό και πολιτικό ενδιαφέρον, όπως εκείνες που συνήφθησαν μεταξύ της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της (πρώην) Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας (20 Σεπτεμβρίου 1973) για την αμοιβαία υποχρέωση πληροφόρησης σε περίπτωση ατυχηματικής ρύπανσης, της Γαλλίας και του Βελγίου για την υποχρέωση πληροφόρησης σε περίπτωση διαρροής ραδιενέργειας από τον πυρηνικό σταθμό των Αρδεννών (23 Σεπτεμβρίου 1966), της Γαλλίας και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (3 Φεβρουαρίου 1977), καθώς επίσης του Καναδά και της Δανίας (26 Αυγούστου 1983), που έχουν ως αντικείμενο την αμοιβαία υποχρέωση αρωγής σε περίπτωση που το ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη αντιμετωπίζει οικολογικά προβλήματα, ικανά να πλήξουν την εντός της επικράτειας του άλλου οικολογική τάξη.

Τέλος, από το πεδίο του παραγώγου κοινοτικού δικαίου αξίζει να αναφερθούν οι ακόλουθες οδηγίες και αποφάσεις:

- οδηγία IPPC (1996) για τον ολοκληρωμένο έλεγχο και την πρόληψη της ρύπανσης στη βιομηχανία (*Integrated Pollution Prevention and Control*)[19].

- οδηγία της 16ης Δεκεμβρίου 2003, η αποκαλούμενη Seveso II, «για τροποποίηση της οδηγίας Seveso I (24 Ιουνίου 1982) σχετική με την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες»[\[20\]](#).

- Απόφαση του Συμβουλίου της 23ης Μαρτίου 1998 σχετικά με τα αποκομιζόμενα συμπεράσματα από τη Συνθήκη περί «των διασυνοριακών επιπτώσεων βιομηχανικών ατυχημάτων» .

- Απόφαση της Επιτροπής της 17ης Ιουλίου 2002 για το ερωτηματολόγιο, που συνδέεται με την εφαρμογή της οδηγίας Seveso I του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες.

- Απόφαση της Επιτροπής της 26ης Ιουνίου 1998 περί των εναρμονισμένων κριτηρίων που επιτρέπουν τις απαλλαγές, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 9 της οδηγίας Seveso I για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες[\[21\]](#).

Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι σήμερα η διεθνής νομοθεσία και η διεθνής πρακτική είναι προσανατολισμένες στην υιοθέτηση ευρύτερων νομοθετικών πλαισίων (πολυμερών διεθνών συμβάσεων) που αντιμετωπίζουν σφαιρικά κι όχι σε διμερές επίπεδο τη διασυνοριακή ρύπανση[\[22\]](#).

II. Το βασικό περίγραμμα της διεθνούς σύμβασης περί επιπτώσεως βιομηχανικών ατυχημάτων

1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με τα παραπάνω, και λαμβάνοντας υπόψη προηγούμενες σχετικές συμβάσεις, καθώς επίσης και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» ως γενική

κατευθυντήρια αρχή του διεθνούς δικαίου του περιβάλλοντος, εφαρμόζεται η διεθνής σύμβαση για τις διασυνοριακές επιπτώσεις των βιομηχανικών ατυχημάτων υπογράφηκε στο Ελσίνκι στις 17 Μαρτίου 1992. Η σύμβαση είναι ανοικτή στην προσχώρηση κρατών, που είναι μέλη της Οικονομικής Επιτροπής του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη -ή κατέχουν σε αυτή θέση παρατηρητή (σύμφωνα με την παρ. 8 της απόφασης 36(IV) της 28ης Μαρτίου 1947)-, του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου ή, τέλος, συμμετέχουν ως μέλη σε περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ενοποίησης (Ευρωπαϊκή Ένωση) και στους οποίους τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει αρμοδιότητες που διέπουν θέματα σχετικά με το αντικείμενο της παρούσας σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης και της συμβατικής ικανότητας (άρθρο 27).

2. Ορισμοί

Για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου και χάριν των σκοπών της παρούσας σύμβασης παρατίθενται ορισμένοι βασικοί ορισμοί, όπως:

α) «*Βιομηχανικό ατύχημα*» σημαίνει ένα γεγονός, το οποίο είναι αποτέλεσμα μιας μη ελεγχόμενης εξέλιξης κατά την πορεία οποιασδήποτε δραστηριότητας, στην οποία εμπλέκονται επικίνδυνες ουσίες, είτε σε μια εγκατάσταση είτε κατά την διάρκεια μιας μεταφοράς μέχρι του σημείου που καλύπτεται από την παράγραφο 2 (δ) του άρθρου 2.

β) «*Επικίνδυνη δραστηριότητα*» σημαίνει οποιαδήποτε δραστηριότητα, στην οποία εντοπίζονται μια ή περισσότερες επικίνδυνες ουσίες ή μπορεί να υπάρχουν σε ποσότητες ίσες ή μεγαλύτερες από τις κρίσιμες ποσότητες, που αναφέρονται στο παράρτημα I της παρούσας σύμβασης, και εφόσον αυτή η δραστηριότητα δύναται να προκαλέσει διασυνοριακές επιπτώσεις.

γ) «*Επιπτώσεις*» σημαίνουν οποιοσδήποτε άμεσες ή έμμεσες, στιγμιαίες ή καθυστερημένες, δυσμενείς επιπτώσεις, οι οποίες προκαλούνται από βιομηχανικό

ατύχημα και επιβαρύνουν:

ανθρώπους, χλωρίδα, πανίδα έδαφος, νερό, αέρα, τοπίο υλικά αγαθά και πολιτιστική κληρονομιά, συμπεριλαμβανομένων και των πολιτιστικών μνημείων, ή προκαλούν αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων που περιγράφονται παραπάνω.

δ) «*Διασυνοριακές επιπτώσεις*» σημαίνουν σοβαρές επιπτώσεις στο εσωτερικό της δικαιοδοσίας ενός συμβαλλομένου μέρους και είναι αποτέλεσμα ενός βιομηχανικού ατυχήματος το οποίο παράγεται εντός της δικαιοδοσίας ενός αλλού Μέρους.

ε) «*Χειριστής*» θεωρείται οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένων και δημόσιων αρχών, που είναι ο υπεύθυνος μιας δραστηριότητας.

στ) «*Μέρος*», εκτός και αν ορίζεται διαφορετικά από το κείμενο, σημαίνει ένα συμβαλλόμενο μέρος της παρούσας σύμβασης.

ζ) «*Μέρος Προέλευσης*» σημαίνουν κάθε μέρος ή μέρη, στη δικαιοδοσία των οποίων παράγεται ή είναι δυνατό να παραχθεί ένα βιομηχανικό ατύχημα.

η) «*Θιγόμενο Μέρος*» σημαίνουν κάθε μέρος ή μέρη, τα οποία επηρεάζονται ή είναι δυνατό να επηρεασθούν από διασυνοριακές επιπτώσεις βιομηχανικού ατυχήματος.

θ) «*Ενδιαφερόμενα Μέρη*» σημαίνουν κάθε μέρος προέλευσης και κάθε θιγόμενο μέρος.

ι) «*Το κοινό*» σημαίνει ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα (άρθρο 1).

3. Κύριοι στόχοι

Κύριοι στόχοι της σύμβασης είναι η προστασία των ανθρώπων και του φυσικού περιβάλλοντος από βιομηχανικά ατυχήματα που είναι δυνατόν να προκαλέσουν διασυνοριακές επιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων και των επιπτώσεων από ατυχήματα που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές, καθώς επίσης και η

συνεργασία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών για την αποτροπή τέτοιων ατυχημάτων.

Κατά συνέπεια, για την πρόληψη τέτοιων ατυχημάτων προτείνονται η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μερών με σκοπό τη μείωση της συχνότητας και της σοβαρότητας των εκάστοτε προβλημάτων, όπως επίσης και η προσπάθεια μετριασμού των προκαλούμενων επιπτώσεων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω των κατάλληλων νομοθετικών, ρυθμιστικών, διοικητικών και οικονομικών μέτρων για την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των βιομηχανικών ατυχημάτων. Ορίζεται όμως ότι οι διατάξεις της παρούσας σύμβασης δεν θα προκαταλάβουν οποιεσδήποτε υποχρεώσεις των μερών σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, όσον αφορά στα βιομηχανικά ατυχήματα και στις επικίνδυνες δραστηριότητες (άρθρο 3).

Πιο συγκεκριμένα, το μέρος προέλευσης πρέπει να πάρει τα κατάλληλα μετρά για τον προσδιορισμό των επικίνδυνων δραστηριοτήτων στη δικαιοδοσία του και να διασφαλίσει την ενημέρωση των θιγομένων μερών γύρω από οποιαδήποτε επικείμενη ή υφιστάμενη δραστηριότητα. Τα ενδιαφερόμενα μέρη, κατόπιν πρωτοβουλίας οποιουδήποτε μέρους, οφείλουν να προκαλέσουν συζητήσεις για τον προσδιορισμό των επικίνδυνων δραστηριοτήτων που είναι, λογικά, ικανές να προκαλέσουν διασυνοριακές επιπτώσεις. Τα μέρη, σε συνάρτηση με τις επικείμενες ή υπάρχουσες επικίνδυνες δραστηριότητες, καλούνται να εφαρμόζουν τις διαδικασίες που ορίζονται στο παράρτημα III της παρούσας Σύμβασης.

Όταν μια επικίνδυνη δραστηριότητα υπόκειται σε μια μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με τη σύμβαση για την Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε Διασυνοριακά Πλαίσια, και η τελική εκτίμηση μαρτυρά την παρουσία διασυνοριακών επιπτώσεων βιομηχανικών ατυχημάτων από την εν λόγω επικίνδυνη δραστηριότητα, η οποία υποπίπτει στις διατάξεις της παρούσας σύμβασης, η τελική απόφαση, που θα παρθεί στο πλαίσιο της σύμβασης, θα πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από την παρούσα σύμβαση (άρθρο 4).

Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι η παρούσα σύμβαση δεν ισχύει σε περιπτώσεις:

πυρηνικών ατυχημάτων ή ραδιολογικών εκτάκτων αναγκών ατυχημάτων σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις αστοχιών φραγμάτων, με εξαίρεση τις περιπτώσεις των

επιπτώσεων των βιομηχανικών ατυχημάτων που θα προκληθούν από αυτές ατυχημάτων μεταφορών, που συμβαίνουν σε χερσαίο έδαφος, εξαιρώντας:

- την αντιμετώπιση έκτακτης ανάγκης τέτοιων ατυχημάτων, και
- τις μεταφορές στον τόπο της επικίνδυνης δραστηριότητας

απελευθέρωσης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών λόγω ατυχήματος ατυχημάτων, τα οποία προκαλούνται από δραστηριότητες στο θαλάσσιο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της εξερεύνησης και της εκμετάλλευσης του πυθμένα του βυθού και σχηματισμού πετρελαιοκηλίδων ή απόρριψης άλλων βλαβερών ουσιών στη θάλασσα. (άρθρο 2).

III. Διαδικασίες για την υλοποίηση των στόχων της υπό μελέτη σύμβασης

1. Ο ρόλος των συμβαλλομένων μερών

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, στόχος της σύμβασης είναι η προστασία των ανθρώπων και του φυσικού περιβάλλοντος. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός ακολουθούνται οι εξής διαδικασίες:

Τα Μέρη θα πρέπει να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη των βιομηχανικών ατυχημάτων. Αυτά τα μέτρα μπορεί να συμπεριλάβουν εκείνα που αναφέρονται στο Παράρτημα IV αλλά χωρίς να περιορίζονται σε αυτά (άρθρο 6).

Επίσης, τα μέρη θα πρέπει να πάρουν κατάλληλα μέτρα για να καθιερώσουν και να διατηρήσουν επαρκή ετοιμότητα για να ανταποκριθούν άμεσα σε βιομηχανικά ατυχήματα και στην ελαχιστοποίηση των διασυννοριακών επιπτώσεων αυτών. Αυτά τα μέτρα μπορεί να συμπεριλαμβάνουν όσα αναφέρονται στο παράρτημα VII, χωρίς να περιορίζονται σε αυτά. Ειδικότερα, τα ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να πληροφορούν αλλήλους για τα σχέδια τους σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Θα πρέπει ακόμη κάθε

μέρος να διασφαλίζει την προετοιμασία και την εφαρμογή σχεδίων έκτακτης ανάγκης για τον εκτός της εγκατάστασης χώρο, καλύπτοντας μέτρα που θα παρθούν μέσα στην περιοχή δικαιοδοσίας του για την πρόληψη και τον περιορισμό των διασυννοριακών επιπτώσεων. Στην προετοιμασία αυτών των σχεδίων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα τόσο από την ανάλυση όσο και την αξιολόγηση θεμάτων, που αναφέρονται ειδικά στο παράρτημα V. Τα σχέδια αυτά υπόκεινται σε επανεξέταση κατά τακτά χρονικά διαστήματα ή όποτε εξαιρετικά το απαιτούν οι περιστάσεις, λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την αντιμετώπιση πραγματικών έκτακτων αναγκών, και ενεργοποιούνται όσο το δυνατόν συντομότερα και στην απαιτούμενη για τις προκληθείσες συνθήκες έκταση (άρθρο 8).

Τα Μέρη, με σκοπό τη λήψη και τη μετάδοση ειδοποιήσεων, που θα περιέχουν πληροφορίες γύρω από την εξουδετέρωση διασυννοριακών επιπτώσεων βιομηχανικών ατυχημάτων, πρέπει να επιμεληθούν της εγκατάστασης και της λειτουργίας συμβατών και αποτελεσματικών συστημάτων ειδοποίησης στα κατάλληλα επίπεδα (άρθρο 10). Τα ενδιαφερόμενα μέρη οφείλουν επίσης από κοινού να διασφαλίσουν την εκτίμηση των επιπτώσεων ενός βιομηχανικού ατυχήματος, ανάλογα με την περίπτωση, με σκοπό τη λήψη επαρκών μέτρων αντιμετώπισης. Ταυτόχρονα, οφείλουν να προσπαθούν να συντονίσουν αυτά τα μέτρα αντιμετώπισης (άρθρο 11).

Σε περίπτωση που ένα μέρος χρειαστεί βοήθεια, μπορεί να τη ζητήσει από τους υπόλοιπους εταίρους του, αναφέροντας το εύρος και τον τύπο της βοήθειας που χρειάζεται. Από την πλευρά του, το μέρος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση για βοήθεια θα πρέπει εγκαίρως να πληροφορήσει το μέρος που ζητά βοήθεια για το αν είναι σε θέση να του παρέχει την απαιτούμενη βοήθεια και να αναφέρει το εύρος και τους όρους της βοήθειας που μπορεί να προσφέρει. Τα μέρη αυτά θα πρέπει να συνεργασθούν για τη διευκόλυνση έγκαιρης παροχής βοήθειας. Στις περιπτώσεις που τα μέρη δεν έχουν συμβληθεί μέσω διμερών ή πολυμερών συμφωνιών, οι οποίες καλύπτουν τις ρυθμίσεις τους για την παροχή αμοιβαίας βοήθειας, η βοήθεια θα παρασχεθεί σύμφωνα με το παράρτημα X της σύμβασης, εκτός αν συμφωνήσουν διαφορετικά (άρθρο 12).

Τα μέρη οφείλουν σε πολυμερές ή διμερές επίπεδο να ανταλλάσσουν πληροφορίες, που λογικά δύνανται να αποκτηθούν μέσω απλών διαδικασιών

συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων στο παράρτημα XI της σύμβασης (άρθρο 15). Τα μέρη πρέπει επίσης να διευκολύνουν την ανταλλαγή τεχνολογίας για την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των βιομηχανικών ατυχημάτων ειδικότερα μέσω της προώθησης:

- δυνατοτήτων ανταλλαγής της διαθέσιμης τεχνολογίας σε διάφορες οικονομικές βάσεις
- άμεσων βιομηχανικών επαφών και συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών
- δυνατοτήτων ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειρίας, και
- συγκεκριμένων τρόπων παροχής τεχνικής βοήθειας.

Επίσης, τα μέρη πρέπει να δημιουργήσουν ευνοϊκές συνθήκες για επαφές και συνεργασία ανάμεσα στους κατάλληλους οργανισμούς αλλά και σε άτομα είτε στον ιδιωτικό είτε το δημόσιο τομέα. Τα παραπάνω νομικά ή φυσικά πρόσωπα θα έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν τεχνολογία, σχεδιασμό, μηχανικές υπηρεσίες, εξοπλισμό ή χρηματοδότηση (άρθρο 16).

Στη συνέχεια αναφερόμαστε στην υποχρέωση των μερών προέλευσης να σέβονται τις ακόλουθες διαδικασίες:

A. Για οποιαδήποτε επικίνδυνη δραστηριότητα οφείλουν να ζητούν από το χειριστή να αποδείξει την ασφαλή εκτέλεσή της με την παροχή πληροφοριών, όπως βασικών λεπτομερειών της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων της ανάλυσης και της αξιολόγησης, που περιγράφονται λεπτομερώς στο παράρτημα V της σύμβασης, χωρίς όμως να περιορισθεί σε αυτές (άρθρο 6).

Στο πλαίσιο του νομικού του συστήματος, το μέρος προέλευσης με σκοπό την ελαχιστοποίηση του κινδύνου για τον πληθυσμό και το περιβάλλον όλων των θιγόμενων μερών πρέπει να επιδιώκει την υιοθέτηση πολιτικών για τη χωροθέτηση των νέων επικίνδυνων δραστηριοτήτων και την τροποποίηση στις υπάρχουσες επικίνδυνες δραστηριότητες (άρθρο 7).

Επίσης, αναφορικά με τις επικίνδυνες δραστηριότητες πρέπει να διασφαλίζει την προετοιμασία και την εφαρμογή σχεδίων έκτακτης ανάγκης για τον εντός της εγκατάστασης χώρο, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων μέτρων για αντιμετώπιση και λοιπών μέτρων που αποβλέπουν στην πρόληψη και στην ελαχιστοποίηση των διασυνοριακών επιπτώσεων. Θα πρέπει να παρέχει στα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη τα στοιχεία που διαθέτει για την επεξεργασία σχεδίων έκτακτης ανάγκης (άρθρο 8). Τέλος, το μέρος προέλευσης θα πρέπει να διασφαλίζει ότι όλα τα θιγόμενα μέρη ειδοποιούνται χωρίς καθυστέρηση στα κατάλληλα επίπεδα μέσω ειδικών συστημάτων συναγερμού για βιομηχανικά ατυχήματα. Μια τέτοια ειδοποίηση πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΧ της σύμβασης (άρθρο 10).

2. Οι δυνατότητες έρευνας και ανάπτυξης

Για την υλοποίηση των περιγραφόμενων διαδικασιών τα μέρη θα πρέπει να συνεργασθούν ως προς τη διεξαγωγή έρευνας για την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση βιομηχανικών ατυχημάτων και προς την ανάπτυξη μεθόδων και τεχνολογιών επί αυτών των θεμάτων. Γι' αυτό θα πρέπει ενθαρρύνουν και να προωθούν ενεργά την επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας των λιγότερο επικινδύνων βιομηχανικών διεργασιών, που σκοπεύουν στον περιορισμό της πιθανότητας ατυχημάτων και στην πρόληψη και τον περιορισμό των επιπτώσεων από βιομηχανικά ατυχήματα (άρθρο 14).

3. Προσδιορισμός αρμοδίων αρχών και σημείων επαφής

Κάθε Μέρος δεσμεύεται να καθιερώσει μια ή περισσότερες αρμόδιες αρχές για την εξυπηρέτηση των σκοπών της παρούσας σύμβασης όπως και ένα σημείο επαφής για την εφαρμογή της ειδοποίησης σε περίπτωση βιομηχανικών ατυχημάτων σύμφωνα με το άρθρο 10. Επίσης, καθιερώνει ένα σημείο επαφής για την υλοποίηση της αμοιβαίας βοήθειας σύμφωνα με το άρθρο 12. Τα σημεία αυτά θα πρέπει κατά

προτίμηση να ταυτίζονται. Ακόμη, το κάθε μέρος θα πρέπει να διατηρεί σημείο επαφής και να επιμελείται της λειτουργίας αρχών, που έχουν υπ' ευθύνη τους την αποστολή και την παραλαβή αιτημάτων για παροχή βοήθειας, σύμφωνα με το άρθρο 12 (άρθρο 17).

4. Προβλεπόμενες διαδικασίες σύγκλισης της διάσκεψης των μερών

Η διάσκεψη των μερών, που συγκροτείται από τους αντιπροσώπους των συμβαλλομένων μερών στην παρούσα σύμβαση, υιοθετεί τους κατάλληλους διαδικαστικούς κανόνες για τη σύγκληση και τη λειτουργία της (Παράρτημα XII). Η διάσκεψη συγκαλείται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο ή μετά από γραπτή αίτηση ενός Μέρους, εφόσον σε 6 μήνες από τη στιγμή κοινοποίησής της στα λοιπά μέρη θα υποστηρίζεται τουλάχιστον από το ένα τρίτο των μερών. Σε κάθε συνάντησή της η διάσκεψη των μερών :

- εξετάζει τη σωστή εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης
- θέτει σε εφαρμογή τις συμβουλευτικές της λειτουργίες
- συγκροτεί (αν αυτό είναι απαραίτητο) ομάδες εργασίας και άλλους κατάλληλους οργανισμούς για την εξέταση ζητημάτων σχετικών με την εφαρμογή και την ανάπτυξη της σύμβασης, την συγγραφή μελετών και άλλων κειμένων τεκμηρίωσης, καθώς επίσης και την υποβολή εισηγήσεων για εξέταση από τη Διάσκεψη των μερών
- αποδεικνύει ότι εκπληρώνει αυτές τις λειτουργίες σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης.

Τέλος, η διάσκεψη των μερών έχοντας ορίσει ένα πρόγραμμα εργασίας (Παράρτημα XII) θα πρέπει να εξετάζει υπάρχοντα εθνικά, περιφερειακά και διεθνή κέντρα και άλλους οργανισμούς καθώς και προγράμματα, που έχουν σκοπό το

συντονισμό της πληροφόρησης και των προσπαθειών για την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των βιομηχανικών ατυχημάτων, με σκοπό τον καθορισμό επιπρόσθετων διεθνών ινστιτούτων ή κέντρων. Οι οργανισμοί αυτοί θα κληθούν ενδεχομένως να συμπράξουν στη διεξαγωγή εργασιών, που περιγράφονται στο παράρτημα XII αλλά και για την υιοθέτηση οδηγιών και κριτηρίων, έτσι ώστε να καταστεί δυνατός ο προσδιορισμός των επικίνδυνων δραστηριοτήτων (άρθρο 18).

5. Δυνατότητες πληροφόρησης και συμμετοχής του κοινού

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι πέραν των διαδικασιών, που πρέπει τα μέρη να σεβασθούν, έτσι ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της παρούσας σύμβασης, είναι επιπλέον υποχρεωμένα να διασφαλίσουν την επαρκή πληροφόρηση του κοινού ιδιαίτερα στις περιοχές εκείνες οι οποίες είναι δυνατόν να επηρεασθούν από ένα βιομηχανικό ατύχημα^[23]. Η πληροφόρηση αυτή πρέπει να μεταδίδεται με τρόπους που θα κρίνονται ως κατάλληλοι από τα μέρη, συμπεριλαμβάνοντας τα στοιχεία που περιέχονται στο παράρτημα VIII της παρούσας σύμβασης, ενώ η διαδικασία θα λαμβάνει υπόψη τα θέματα που αναφέρονται στο παράρτημα V. Το μέρος προέλευσης πρέπει να παρέχει στο κοινό στις περιοχές, οι οποίες είναι δυνατόν να επηρεασθούν, τη δυνατότητα να συμμετέχει στις σχετικές διαδικασίες με σκοπό να γνωστοποιήσει τις απόψεις και τις ανησυχίες του για τα μέτρα πρόληψης και ετοιμότητας. Επιπλέον, πρέπει να διασφαλίζεται η δυνατότητα που προσφέρεται στο κοινό του θιγόμενου μέρους σε αναλογία πάντοτε με τη δυνατότητα που προσφέρεται στο κοινό του μέρους προέλευσης. Τα μέρη, σύμφωνα με τα εθνικά τους δίκαια, πρέπει να παρέχουν κάθε πληροφόρηση σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία εκτιμάται ότι είναι δυνατόν να επηρεασθούν δυσμενώς από τις διασυννοριακές επιπτώσεις ενός βιομηχανικού ατυχήματος στην περιοχή δικαιοδοσίας ενός μέρους. Επίσης, πρέπει να προβλέπουν δυνατότητα πρόσβασης και παρουσίας ενώπιον των αρμοδίων διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων και των πιθανοτήτων κατάθεσης νομικής αγωγής και άσκησης έφεσης κατά μιας απόφασης, που επηρεάζουν τα δικαιώματά τους και που είναι ανάλογες με αυτές που παρέχονται στα πρόσωπα και στο πλαίσιο της δικής τους δικαιοδοσίας (άρθρο 9).

IV. Συμπέρασμα

Ως καθοριστικής σημασίας στόχος του ολοκληρωμένου συστήματος ελέγχου, που καθιερώθηκε από τη διεθνή κοινότητα χάρη σε μεγάλο βαθμό στη διεθνή σύμβαση για τις διασυνοριακές επιπτώσεις των βιομηχανικών ατυχημάτων, θεωρείται η πρόληψη ή η ελαχιστοποίηση του κινδύνου για το περιβάλλον στο σύνολό του. Τούτο επιτυγχάνεται μέσω της πρόληψης της εκπομπής ρυπογόνων ουσιών, εφόσον αυτό είναι δυνατόν, ή την ελαχιστοποίησή τους εάν οι εκπομπές είναι αναπόφευκτες

Στο ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου και πρόληψης της ρύπανσης λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις διαφόρων ουσιών ή επιμέρους βιομηχανικών δραστηριοτήτων σε όλα τα περιβαλλοντικά μέσα (ατμόσφαιρα, ύδατα και έδαφος), με αποτέλεσμα την υπέρβαση του παραδοσιακού πλαισίου ελέγχου της ρύπανσης με την πρόβλεψη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των εκπομπών. Οι επιπτώσεις δεν μελετώνται απλώς στο περιβαλλοντικό μέσο στο οποίο αποβάλλονται (π.χ. στην ατμόσφαιρα), αλλά εξετάζονται και στην περίπτωση που επιβαρύνουν και άλλα περιβαλλοντικά μέσα με αρνητικές επιπτώσεις.

Το διεθνές δίκαιο, που διέπει τις επιπτώσεις των βιομηχανικών ατυχηματικών ρυπάνσεων, συμβάλλει σημαντικά στην πρόληψη σοβαρών ατυχημάτων που σχετίζονται με την αποβολή επικίνδυνων ουσιών, καθώς επίσης και στον περιορισμό των συνεπειών τους στον άνθρωπο και το περιβάλλον, προκειμένου να εξασφαλισθεί υψηλό επίπεδο προστασίας σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Η ανάπτυξη αυτού του συμβατικού δικαίου επιτρέπει την ασφαλή επισήμανση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων αλλά και την υιοθέτηση των απαραίτητων μέτρων για την πρόληψη και τον περιορισμό των συνεπειών τους. Επίσης, εγγυώνται στους πολίτες και τη διοίκηση ότι ο σχεδιασμός, η κατασκευή, η λειτουργία και η συντήρηση των εγκαταστάσεων που συνδέονται με τη λειτουργία τους με κινδύνους παραγωγής μεγάλου βιομηχανικού ατυχήματος παρέχουν επαρκή αξιοπιστία και ασφάλεια.

Οι επιπτώσεις της Σύμβασης του Ελσίνκι αξιολογούνται ως ιδιαίτερα σημαντικές για τον ευρωπαϊκό χώρο, όπως φαίνεται από την προσπάθεια που κατέβαλε η ενωσιακή έννομη τάξη να εναρμονισθεί πλήρως με τις κατευθύνσεις της παραπάνω σύμβασης, έτσι ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερη η διαχείριση αυτού του είδους της ατυχηματικής ρύπανσης. Στην προσπάθειά της αυτή συνέβαλε αποφασιστικά η κατανόηση της σχετικής ανεπάρκειας, που παρατηρήθηκε στη διάρκεια της δεκαετίας του '90, στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου και που οφειλόταν στα ελλείμματα της οδηγίας Seveso I. Η οδηγία αυτή αδυνατούσε να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις της βιομηχανικής ατυχηματικής ρύπανσης στην Ευρώπη δέκα χρόνια μετά την υιοθέτησή της και είκοσι χρόνια μετά την εκδήλωση του ρυπογόνου φαινομένου που υπήξε η αφορμή για την υιοθέτησή της.

Οι κοινοτικές νομικές πράξεις καλύπτουν τομείς, που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης σχετικά με τις διασυνοριακές επιπτώσεις των βιομηχανικών ατυχημάτων. Πρέπει να σημειώσουμε για μια ακόμη φορά ότι οι πράξεις αυτές έχουν ως κύριους στόχους αφενός την πρόληψη των ατυχημάτων μεγάλης εκτάσεως, στα οποία ενέχονται επικίνδυνες ουσίες, και αφετέρου τον περιορισμό των επιπτώσεων των ατυχημάτων αυτών στον άνθρωπο και το περιβάλλον.

[1] Οδηγία 82/501/ΕΟΚ της 24ης Ιουνίου 1982 (Ε.Ε.Κ., L 230/5.8.1982), γνωστή και ως οδηγία SEVEZO, επειδή επιχείρησε να προσεγγίσει προβλήματα που πηγάζουν από σοβαρές ατυχηματικές ρυπάνσεις βιομηχανικής προέλευσης, όπως εκείνη που συνέβη στο SEVESO της Ιταλίας στις 10 Ιουλίου 1976. Η σχετική οδηγία υποχρέωσε τις βιομηχανίες να πληροφορούν τις αρμόδιες εθνικές αρχές για οποιοδήποτε κίνδυνο ατυχηματικής ρύπανσης, ενώ παράλληλα υιοθετήθηκαν σχέδια διαχείρισης επειγόντων περιστατικών. Από την πλευρά τους, οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να πληροφορούν όλους τους πληττομένους πολίτες (ημεδαπούς ή αλλοδαπούς), καθώς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το κοινοτικό αυτό όργανο θα αναλάβει την ενημέρωση όλων των άλλων κρατών μελών, που έχουν το δικαίωμα παρέμβασης σε περίπτωση εκδήλωσης μιας τέτοιας μορφής ρύπανσης.

[2] Στο ελβετικό δίκαιο (εσωτερικό δίκαιο μη κοινοτικής χώρας) ενσωματώθηκε η οδηγία SEVESO αμέσως μετά το ατύχημα που συνέβη στη φαρμακοβιομηχανία SANDOZ.

[3] Βλ. *Εύη Γεωργιάδου*, «Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης-Μεθοδολογία και Πληροφοριακός Οδηγός», Κέντρο Εφαρμοσμένης Έρευνας ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., Αθήνα 2001.

[4] Βλ. ΟΟΣΑ, Έκθεση περί περιβαλλοντικών προϋποθέσεων για την χορήγηση

βιομηχανικών αδειών, τόμοι 1-3, 1999. Επίσης *C. Bakes & G. Beltem*, Integrated Pollution Prevention and Control, 1999. *A. Gouldson & J. Murphy*, Regulatory Policies, 1998. *Bohne E. & al.*, First Interim Report on The evolution of integrated permitting and inspections of industrial installations in the European Union, 1998.

[5] Για περισσότερα στοιχεία βλ. *Π. Γρηγορίου*, Η ευρωπαϊκή πολιτική περιβάλλοντος: Κοινοτικό κεκτημένο, στο έργο: *Κ. Στεφάνου*, «Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές. Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές. Το ρυθμιστικό πλαίσιο», Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, 2006, σ. 579 επ.

[6] *Εφημερίδα Καθημερινή*, 3 Δεκεμβρίου 2004.

[7] *Π. Γρηγορίου-Γ. Σαμιώτης-Γ. Τσάλτας*, Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Rio De Janeiro) για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1993.

[8] Βλ. *Οδηγία 96/61/ΕΚ* για τον Ολοκληρωμένο Έλεγχο και Πρόληψη της Ρύπανσης στη Βιομηχανία. Η οδηγία αυτή αντιμετωπίζει το περιβάλλον ως ενιαίο σύνολο και αποβλέπει στην επίλυση του προβλήματος της ρύπανσης μέσω της πρόληψης στην πηγή δημιουργίας των ρύπων. Όπου αυτό δεν είναι εφικτό, στοχεύει στην ελαχιστοποίηση του κινδύνου ρύπανσης του περιβάλλοντος από τις βιομηχανικές και τις άλλες δραστηριότητες. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι απαραίτητη η εφαρμογή των Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών-ΒΔΤ (Best Available Techniques-BAT) σε κάθε βιομηχανικό κλάδο. Καθοριστικής σημασίας στόχος του ολοκληρωμένου συστήματος ελέγχου είναι η πρόληψη ή η ελαχιστοποίηση του κινδύνου για το περιβάλλον στο σύνολό του, μέσω της πρόληψης της εκπομπής ρυπογόνων ουσιών, εφόσον αυτό είναι δυνατόν, ή την ελαχιστοποίησή τους, εάν είναι αναπόφευκτες. Στο ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου και πρόληψης της ρύπανσης λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις διαφόρων ουσιών ή επιμέρους βιομηχανικών δραστηριοτήτων σε όλα τα περιβαλλοντικά μέσα (ατμόσφαιρα, ύδατα και έδαφος). Έτσι, υπερβαίνεται το παραδοσιακό πλαίσιο του ελέγχου της ρύπανσης με την πρόβλεψη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των εκπομπών όχι απλώς στο περιβαλλοντικό μέσο στο οποίο αποβάλλονται (π.χ. στην ατμόσφαιρα), αλλά εξετάζεται και το ενδεχόμενο οι εν λόγω εκπομπές να επιβαρύνουν και άλλα περιβαλλοντικά μέσα με αρνητικές επιπτώσεις.

[9] Πρόκειται για το πρωτόκολλο που αφορά στη χρηματοδότηση του προγράμματος ελέγχου και Αξιολόγησης των επιπτώσεων από τα σε μεγάλη απόσταση δια του αέρος μεταφερόμενα απόβλητα.

[10] Πρόκειται για πρωτόκολλο που αφορά στο έλεγχο των διασυνοριακών

επιπτώσεων εκπομπών οξειδίων του αζώτου.

[11] Πρόκειται για πρωτόκολλο που αφορά στη μείωση της οφειλόμενης σε εκπομπές θείου διασυννοριακής ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

[12] Πρόκειται για δύο πρωτόκολλα που αφορούν στη διαχείριση της οφειλόμενης σε σκληρά μέταλλα και ισχυρά οργανικά απόβλητα διασυννοριακής ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

[13] Πρόκειται για πρωτόκολλο που αφορά στη διαχείριση της οφειλόμενης σε οξίνιση, ευτροφισμό και εμφάνιση όζοντος επιπέδου εδάφους διασυννοριακής ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

[14] Η σύμβαση έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με το ν. 2546/1992 (ΦΕΚ/Τεύχος Α΄/16.12.1997).

[15] Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενσωμάτωσε τη σχετική συνθήκη στο δίκαιό της με απόφαση του Συμβουλίου (7.11.2000, ΕΕΕΕ L 289/16.11.2000, σ. 30) και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2003.

[16] Η σύμβαση αυτή ενσωματώθηκε στην κοινοτική έννομη τάξη με απόφαση του Συμβουλίου (29.3.1999, ΕΕΕΕ L 100/15.4.1999, σ. 21-24) και τέθηκε σε ισχύ την 28η Απριλίου 1999.

[17] Η σύμβαση αυτή ενσωματώθηκε στην κοινοτική έννομη τάξη με Απόφαση του Συμβουλίου (24.11.1997, ΕΕΕΕ L 342/12.12.1997, σ. 18) και τέθηκε σε ισχύ την 22α Οκτωβρίου 1998.

[18] Η σύμβαση αυτή ενσωματώθηκε στην κοινοτική έννομη τάξη με Απόφαση του Συμβουλίου (18.11.1991, ΕΕΕΕ L 321/23.11.1991, σ. 24-27) και τέθηκε σε ισχύ την 30ή Αυγούστου 1992. Συμβαλλόμενα μέρη στη σχετική σύμβαση είναι η ΟΔ Γερμανίας, η Τσεχία, η Σλοβακία και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

[19] Η οδηγία IPPC διέπει τις προϋποθέσεις χορήγησης αδείας λειτουργίας σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχοι αυτής της οδηγίας θεωρούνται: α. η διαμόρφωση αποτελεσματικότερων πρακτικών ικανών να συμβάλλουν στη μείωση της ρύπανσης, β. η υιοθέτηση νέων αυστηρότερων αλλά κυρίως κοινών για ολόκληρη την «κοινοτική επικράτεια» κανόνων, ώστε να

διασφαλισθούν πραγματικές συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης στα κράτη μέλη, γ. η υποχρέωση όλων των νέων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων (μετά το 1999) να σεβασθούν τους νέους κανόνες, και δ. η παρεμπόδιση με κάθε τρόπο της διαμόρφωσης κλίματος περιβαλλοντικού αθέμιτου ανταγωνισμού λόγω της ενδεχομένης ενθάρρυνσης μετακινήσεων επιχειρήσεων από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Αντίθετα, για τις παλαιές προβλέπεται οκταετής περίοδος προσαρμογής, με εξαίρεση εκείνες που προχωρούν σε ριζικές τεχνικές αλλαγές. Το πνεύμα της παραπάνω οδηγίας αντανακλά την άποψη ότι είναι ευκολότερη η αλλαγή προτύπων παραγωγής σε 20.000 περίπου επιχειρήσεις από το να προσπαθήσουμε να μεταβάλλουμε τα πρότυπα κατανάλωσης σε εκατομμύρια ευρωπαίους πολίτες. Τέλος, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι η στάση των κρατών μελών απέναντι στην εφαρμογή αυτής της οδηγίας ποικίλλει. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις (Ιρλανδία και Λουξεμβούργο) έχει επιλεγεί η λύση της μερικής ενσωμάτωσης της σχετικής οδηγίας στο εθνικό δίκαιο.

[20] Βλ. οδηγία [96/82/EK](#) του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες. Η οδηγία αυτή, που αποκαλείται «SEVESO II», αντικατέστησε την οδηγία [82/501/ΕΟΚ](#), που συχνά αποκαλείται οδηγία «SEVESO I». Πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αλλαγές και εισήχθησαν νέες έννοιες. Τονίζεται ιδιαίτερα η προστασία του περιβάλλοντος εισάγοντας για πρώτη φορά στο πεδίο εφαρμογής της τις ουσίες που θεωρούνται επικίνδυνες για το περιβάλλον (ιδίως για το υδάτινο). Έχουν συμπεριληφθεί νέες απαιτήσεις που αναφέρονται ιδιαίτερα σε συστήματα διαχείρισης της ασφάλειας, σε σχέδια έκτακτης ανάγκης, σε θέματα χωροταξίας ή στην ενίσχυση των διατάξεων που αφορούν τις επιθεωρήσεις ή την πληροφόρηση του κοινού.

[21] Βλ. τις συναφείς με την οδηγία «SEVESO II» αποφάσεις, όπως:

- Απόφαση [2002/605/EK](#) της Επιτροπής, της 17ης Ιουλίου 2002, για το ερωτηματολόγιο που συνδέεται με την οδηγία [96/82/EK](#) του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες.
- Απόφαση [98/433/EK](#) της Επιτροπής, της 26ης Ιουνίου 1998, περί των εναρμονισμένων κριτηρίων για τις απαλλαγές σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 9 της οδηγίας [96/82/EK](#) του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες.

[22] Βλ. *Π. Γρηγορίου*, Η Διασυνοριακή Ρύπανση στη Διεθνή Έννομη Τάξη, στο έργο: *Μ. Σ. Σκούρτος-Κ. Μ. Σοφούλης*, Η περιβαλλοντική Πολιτική στην Ελλάδα, Εκδόσεις Δάρδανος- Τυπωθήτω, Αθήνα, 1994, σ. 87 επ.

[23] Σημαντικές εξελίξεις στο θέμα της παροχής επαρκούς πληροφόρησης του κοινού γύρω από το περιβάλλον εκτιμάται ότι προσέφερε η σύναψη της διεθνούς συνθήκης του Aarhus (1998) με αντικείμενο την πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφόρηση.